

Migracje z państw objętych konfliktami zbrojnymi – analiza wypowiedzi parlamentarzystów na Twitterze

Dorota Domalewska, *Akademia Sztuki Wojennej*

ORCID 0000-0002-1788-1591

Marzena Żakowska, *Akademia Sztuki Wojennej*

ORCID 0000-0002-3245-7684

Streszczenie

Celem artykułu jest przedstawienie problematyki migracji w wypowiedziach parlamentarzystów, zamieszczonych na platformie Twitter. Wyniki badań dowodzą, że parlamentarzyści sporadycznie poruszają tematykę migracji, pomimo występowania szeregu ważnych wydarzeń rozgrywających się na arenie międzynarodowej dotyczących problemów migrantów z terenów objętych wojną. Zamieszczane przez nich posty cechuje zwięzłość i ogólność w sposobie przedstawianych tematów, które głównie dotyczą informowania o zagrożeniach związanych z przyjmowaniem migrantów, gdy niewielka liczba postów wskazuje na szanse rozwoju gospodarki polskiej związane z migracjami. Na charakter formułowanych przez polityków wypowiedzi oddziałują czynniki polityczny, społeczny i psychologiczny. W konsekwencji zauważa się, że treść zamieszczanych przez polityków informacji na platformie Twitter jest odzwierciedleniem dostrzeganej przez nich zależności między kompleksowością tematyki migracji, polaryzacją opinii publicznej, jaką wywołują poruszane problemy oraz ujawnieniem się w społeczeństwie uprzedzeń i stereotypów w stosunku do migrantów.

Słowa kluczowe: migracje, komunikowanie polityczne, media społecznościowe, Twitter, polityka migracyjna, zarządzanie migracjami

Migration from war-torn countries – an analysis of parliamentarians' tweets

Abstract

This article aims to analyze the statements published by Polish MPs about the situation of migrants in a social media platform, Twitter. The results of the study show that politicians rarely raise the subject of migration, although a number of important events took place in the international arena regarding the problems of migrants from war-torn areas. Parliamentarians' tweets are characterized by brevity and generality. They focus on informing about the risks associated with accepting migrants from war-torn areas. A large number of tweets is an appeal for humanitarian aid for migrants.

Some posts refer to the chances of development of the Polish economy as a result of economic migration. Parliamentarians' statements correlate with political, social and psychological factors that are influenced by the complexity of the subject of migration, polarization of public opinion and the existence of stereotypes and prejudice against migrants.

Keywords: migration, political communication, social media, Twitter, migration policy, migration governance

Wzmożona migracja do Europy z państw takich jak Libia, Egipt, Tunezja, Algieria, Maroko spowodowana pokłosiem „Arabskiej Wiosny” oraz trwającym konfliktem w Syrii jest jednym z zasadniczych problemów, z którym boryka się obecnie Unia Europejska. Szeroką dyskusję wśród elit politycznych państw członkowskich UE wzbudza kwestia przyjmowania imigrantów oraz opracowania wspólnotowej polityki migracyjnej pozwalającej na skuteczne zarządzanie migracjami. Intensywna debata w tym przedmiocie toczy się również w Polsce, gdzie politycy przedstawiają swoje opinie na forum tradycyjnych środków przekazu tj. radia, telewizji, prasy oraz mediów społecznościowych takich jak m.in. Facebook, Twitter, YouTube.

Poruszany przez polityków problem migracji jest szczególnie trudny do regulacji z uwagi na konieczność wypracowania kompleksowej polityki zarządzania migracjami na obszarze Unii Europejskiej, jak również dostosowanie polityki migracyjnej państw członkowskich UE do stawianych przez Wspólnotę wymagań w tym przedmiocie (Bazan 2017: s. 16). Stosowany przez media przekaz o migracjach ma istotny wpływ na sposób postrzegania przez społeczeństwo napływających cudzoziemców (Domalewska 2016) oraz identyfikację przez decydentów politycznych wyzwań, szans i zagrożeń pojawiających się na polu polityki migracyjnej oddziałujących na bezpieczeństwo państwa (Bazan 2017: s. 4).

Niniejszy artykuł ma na celu analizę dyskursu polskich postów zamieszczonych na platformie Twitter dotyczących problemu migracji. W tym kontekście pojęcie *dyskurs* rozumiane jest jako zdarzenie komunikacyjne, czyli użycie języka w celu przekazania różnych idei i przekonań w ramach interakcji w sytuacji społecznej (van Dijk 2001a: s. 10). Z kolei wybór platformy był podyktowany jej powszechnością użycia w komunikowaniu politycznym. Realizacja tak ujętego celu wymagała w pierwszej kolejności omówienia zastosowania mediów społecznościowych w komunikowaniu politycznym oraz sposobu ich wykorzystania przez polityków jako narzędzia przekazu informacji, strategii i marketingu politycznego. Następnie przedstawiono problem migracji w aspekcie ustawodawstwa oraz recepcji cudzoziemców w Unii Europejskiej oraz Polsce. Przeprowadzono również analizę problemu migracji pod względem wyróżnienia czynników, które ujawniają się w czasie podjęcia dyskusji publicznej nad tym zagadnieniem (implikacja bezpośrednia) i mają wpływ na charakter dyskursu prowadzonego przez polityków w mediach społecznościowych (implikacja pośrednia). Na tej podstawie podjęto próbę udzielenia odpowiedzi na pytanie: *W jaki sposób postowie polscy wypowiadają się o migracjach w postach zamieszczanych na platformie Twitter?* Konkluzje, które są wynikiem prowadzonych badań zawarte zostały w podsumowaniu niniejszego artykułu.

Wstępna analiza tweetów postów pozwoliła stwierdzić, że problematyka migracji w dyskursie postów jest tematem rzadko poruszonym. Powodem tego może być wieloaspektowość i złożoność problemu migracji dostarczająca szeregu trudności w obszarze poznawczym oraz eksplikacji tego zjawiska (głównie na polu przyjętych regulacji legislacyjnych i mechanizmów ich wdrażania) zarówno w mediach społecznościowych, jak również tradycyjnych. Uznano, że reakcja społeczeństwa na przekazywane przez media informacje o problemach migracji, w tym mające charakter kontrowersyjny, posiada znaczący wpływ na liczbę i jakość wypowiedzi postów. Założono, że na tej płaszczyźnie istotny jest także sposób postrzegania migrantów przez społeczeństwo ich przyjmujące, kształtowany na podstawie funkcjonujących uprzedzeń i stereotypów.

Wypowiedzi postów pod względem ilościowym i jakościowym przeprowadzono przy pomocy krytycznej analizy dyskursu na korpusie składającym się z tweetów publikowanych w okresie od 1 marca do 30 kwietnia oraz od 1 czerwca do 31 lipca 2018r. przez postów na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej VIII kadencji. Wykazano, że wspomniane powyżej uwarunkowania powodują, iż wypowiedzi parlamentarzystów cechuje zwięzłość i ogólność w sposobie przedstawianych problemów migracji. Poruszane są przez nich kwestie związane z bieżącymi wydarzeniami dotyczącymi migracji, zagrożeniami związanymi z przyjmowaniem cudzoziemców, a także potrzebą udzielania pomocy humanitarnej dla migrantów.

Media społecznościowe w komunikowaniu politycznym

Komunikowanie polityczne jest to „komunikowanie formalnie zachodzące w określonej przestrzeni komunikacyjnej (informacyjnej), mające na celu przekazywanie i wymianę informacji o publicznym zastosowaniu oraz podtrzymywanie więzi społecznych przez odpowiedzialne za ten proces instytucje publiczne” (Dobek-Ostrowska, Wiszniowski 2007: s. 18) Komunikowanie polityczne jest jednym z zasadniczych mechanizmów budowania dialogu między obywatelami a władzą publiczną przy pomocy mediów. Dialog ten leży u podstaw ustroju demokratycznego państwa oraz stanowi narzędzie do tworzenia postaw obywatelskich, kształtowania zaangażowania i budowania zaufania społeczeństwa w zakresie propagowanych idei, programów czy też realizowanych działań. Otwarty dialog aktywizuje obywateli gwarantując tym samym ich prawo określone w Europejskiej Karcie Samorządu Terytorialnego, która daje im gwarancję do „uczestniczenia w zarządzaniu sprawami publicznymi [co] stanowi część demokratycznych zasad, wspólnych wszystkim państwom członkom Rady Europy” (Ustawa 1994/124).

W komunikowaniu politycznym istotną rolę odgrywają media, które są wykorzystywane przez polityków jako zasadnicze narzędzie przekazu informacji, strategii i marketingu politycznego. W obszarze mediów znajdują się zarówno tzw. media tradycyjne (tj. radio, telewizja, prasa), jak również tzw. nowe media - media społecznościowe¹.

¹ Media społecznościowe rozumiane są jako technologie internetowe i mobilne, pozwalające na kontakt pomiędzy użytkownikami poprzez wymianę informacji, opinii i wiedzy (Słownik Języka Polskiego WWW).

Zastosowanie nowych mediów do przekazu informacji zrewolucjonizowało sposoby komunikowania politycznego. Witryny internetowe stały się miejscem publikowania przez polityków materiałów politycznych, w tym prezentacji profili polityków i ich programów wyborczych. W Polsce nowe media po raz pierwszy zostały użyte w kampanii wyborczej przed wyborami parlamentarnymi w 1997 r. (Biskup 2011), kiedy posłużono się stronami internetowymi do zamieszczania spotów wyborczych.

Obecnie witryny internetowe coraz częściej wykorzystywane są przez polityków jako tablice ogłoszeniowe, na których umieszczają oni mniej lub bardziej aktualnie informacje, ale nie publikują informacji zwrotnych (Castells 2002). Ewelina Kancik zauważa, że w Polsce partie polityczne i indywidualni politycy nie wykorzystują możliwości stron internetowych do stworzenia wirtualnej społeczności (Kancik 2013). Pomimo że strony internetowe oferują fora dyskusyjne, politycy nie przywiązują dostatecznej uwagi do uaktywnienia tej funkcji stron, a przez to stworzenia platformy dwukierunkowej komunikacji z odbiorcami przekazu – potencjalnymi wyborcami. Podobna sytuacja występuje w Wielkiej Brytanii, gdzie mniej niż jedna trzecia stron internetowych prowadzonych przez partie polityczne umożliwia obywatelom dzielenie się opiniami na forach internetowych, czatach lub zapewnia inną formę interakcji (Ward, Gibson, Lusoli 2003). Obecnie coraz częściej debata polityczna przenosi się na portale społecznościowe, które pełnią rolę nowego forum dyskursu publicznego (Brol, Czetwertyński 2015).

Media społecznościowe stosowane są przez polityków również jako jedno z zasadniczych narzędzi marketingu politycznego². Wykorzystywane są do budowania ich wizerunku politycznego, organizowania poparcia społecznego (Vergeer, Hermans 2013), oddziaływania na sondaże opinii publicznej (Scammel 2005; Smith 2009), wyrażania opozycyjnego stanowiska w stosunku do realizowanego przez rząd kierunku polityki państwa (Weiner 2010) i pozyskiwania funduszy (Corrado 2000).

Publikowanie wiadomości lub tweetów na forach społecznościowych zapewnia politykom szeroki dostęp do wyborczej debaty publicznej i kształtowanie informacji docierających do społeczeństwa. Kontrolę informacji, w tym zwłaszcza przedstawienie niekorzystnych wydarzeń w sprzyjającym świetle, umożliwia zamieszczenie przy postach hipertączy odsyłających odbiorcę do strony internetowej, wyjaśniającej szerzej podejmowany problem, ale najczęściej w sposób zgodny z prezentowanym przez polityka stanowiskiem w danej kwestii. Powszechność użycia tego mechanizmu potwierdzają badania sposobu przekazu informacji w kampanii wyborczej w Australii w 2010 r. (Bruns, Burgess 2011: s. 37) oraz w Belgii w 2012 r. (D'heer 2014), gdzie średnio co czwarty tweet przekierowywał użytkowników do strony głównej mediów lub innej platformy społecznościowej (Twitter, YouTube, blogi, Instagram, Facebook, etc.) zawierającej eksplikację lub komentarze o partykularnym wydarzeniu.

Należy zauważyć również, że tematyka informacji przekazywanych przez media społecznościowe ma istotny wpływ na kształtowanie postaw obywateli, w tym szerzenie

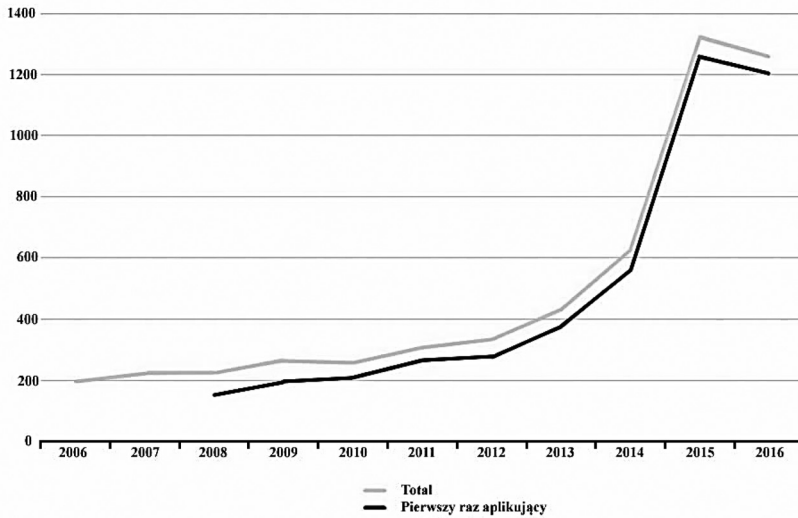
---

² Badania aktywności polityków na platformie Facebook wskazują na dominację komunikacji jednostronnej nad dwustronną. Jeden na dziesięć postów zachęca obywateli do interakcji np. poprzez umieszczenie pytania bądź zaangażowanie polityka w dyskusję z innymi internautami (Ściśłowska 2013).

postaw demokratycznych (Howard et al. 2011) oraz pobudzanie wyborców do zaangażowania w życie społeczno-polityczne państwa. Włączanie w ten sposób opinii publicznej do debaty politycznej może doprowadzić nawet do wywołania radykalnych zmian ustroju państwa, co potwierdziło użycie mediów społecznościowych w krajach Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu w czasie tzw. Arabskiej Wiosny (Howard et al. 2011; Khondker 2011; Wolfsfeld, Segev, Sheaffer 2013). Ponadto charakter zamieszczanych na portalach społecznościowych przekazów kierunkuje w dużej mierze uwagę opinii publicznej na wybór tematu, który powinien być poddany publicznej debacie. W konsekwencji stymuluje sposób kategoryzacji i postrzegania przez społeczeństwo problemów, które uznane są jako priorytetowe dla istnienia i rozwoju jednostki, grupy społecznej, narodu i państwa. Funkcjonowanie tego mechanizmu można zaobserwować w podejmowanych przez media problemach migracji na obszarze UE w związku z napływem fali imigrantów do Europy w latach 2011–2015 z krajów Afryki i Bliskiego Wschodu objętych konfliktami zbrojnymi. Debata nad wpływem migracji na bezpieczeństwo zainicjowała zamieszczone na portalach społecznościowych zdjęcie martwego trzyletniego syryjskiego chłopca na tureckiej plaży, które stało się jednym z pierwszych symbolicznych obrazów kryzysu migracyjnego UE (Press Association 2015).

Migracje wyzwaniem w dyskursie polityków

Migracje są zjawiskiem złożonym, wieloaspektowym, co stanowi poważne wyzwanie dla polityków w zakresie jego poznania i eksplikacji społeczeństwu w ramach dyskursu prowadzonego w mediach tradycyjnych, jak również na forach mediów społecznościowych. Na złożoność problemu migracji wskazuje szereg trudności dotyczących opracowania regulacji prawno-systemowych (Domalewska, Żakowska 2019). Dotyczą one działań podjętych przez UE w obszarze zarządzania migracjami po kryzysie migracyjnym w 2011 r., wywołanym wydarzeniami „Arabskiej Wiosny”. Zasadniczym przykładem jest tutaj reforma systemu azylowego związana z implikacją zmian funkcjonowania wspólnego europejskiego systemu azylowego (WESA), przeprowadzona poprzez: przyjęcie przez Unię Europejską w grudniu 2011 r. dyrektywy określającej normy kwalifikowania cudzoziemców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, przyznawania statusu uchodźcy i ochrony uzupełniającej (Dyrektywa 2011/95/UE); opracowanie w czerwcu 2013 r. przez Parlament Europejski i Radę UE kryteriów i mechanizmu ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca (Rozporządzenie 604/2013); wprowadzenie uregulowań w przedmiocie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej (Dyrektywa 2013/32/UE). Pomimo tak kompleksowego charakteru reformy, implementację przyjętych zmian cechują mało zadawalające rezultaty. Potwierdzeniem tego jest przeprowadzona do połowy maja 2017 r. relokacja tylko 18 418 osób (Komisja Europejska 2018), gdy sama liczba wniosków złożonych o azyl w państwach UE w 2013 r. wynosiła blisko 431 000, w 2014 r. - 627 000, a w 2015 r. było ich ponad 1 300 000 (Eurostat 2018a), (zob. wykres 1).

Wykres 1. Liczba wniosków o azyl złożonych w państwach członkowskich UE

Źródło: Eurostat 2018b WWW.

Kolejnym problemem, który pojawił się na płaszczyźnie regulacji zjawiska migracji w UE była kwestia efektywnego wzmocnienia integralności i zarządzania strefą Schengen. Jej rozwiązanie umożliwić miało przyjęcie w 2013 r. mechanizmu oceny i monitorowania stosowania dorobku prawnego Schengen w państwach członkowskich (Rozporządzenie 1053/2013) oraz regulacje dotyczące ustanowienia wspólnych zasad tymczasowego przywracania w wyjątkowych okolicznościach kontroli granicznej na granicach wewnętrznych (Rozporządzenie 1051/2013). Ponadto Unia Europejska zakładała, że skuteczną odpowiedzią na kryzys migracyjny w 2015 r.³ będzie opracowany przez Komisję Europejską tzw. Europejski program w zakresie migracji (Komunikat 2015/240), który miał na celu podjęcie przez państwa UE szeregu działań, m.in. ratowanie imigrantów na Morzu Śródziemnym⁴, przyjmowanie osób poszukujących schronienia w ramach programów relokacji i przesiedleń oraz wprowadzenie podejścia hotspot⁵. Szczególne trudności w jego implementacji wywołała kwestia obowiązkowego programu relokacji migrantów. Ustalone zasady przyjmowania uchodźców, w tym normy ilościowe wzbudziły liczne kontrowersje wśród państw członkowskich UE (głównie Polski i Węgier). Rozbieżność stanowisk członków UE w tym przedmiocie, jak również coraz częściej pojawiające się wraz z przybywającymi imigrantami zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego w państwach Wspólnoty, np. wzrost przestępczości (Cöllen 2018), zamachy terrorystyczne (BBC News 2016; Kociszewski 2017; Telegraph 2018), nielegalne przekraczanie

³ Szerzej o kryzysie migracyjnym w 2015 r. zob. Dahl, Dziudzik 2017.

⁴ Szerzej o utonięciach imigrantów na Morzu Śródziemnym, zob. Sasnal *et al.* 2015.

⁵ Szerzej o podejściu hotspot zob. Komisja Europejska WWWa.

granic (Soboń, Piertuniak 2019), spowodowały, że projekt ten był realizowany tylko do końca września 2017 r.⁶ Z kolei zaproponowany nowy program przyjmowania uchodźców opierał się na zmienionej formule, tzn. zasadzie dobrowolności oraz zakładał udzielenie zgody na pobyt na obszarze UE 50 000 migrantów do października 2019 r. (Bodalska 2017). Program ten, jak ocenił Donald Tusk, Przewodniczący Rady Europejskiej, okazał się również nieefektywny w implementacji (Fijotek 2017; Gazeta Prawna 2017). Podobnie zdanie w tej kwestii wyraził Antonio Tajani, Szef Parlamentu Europejskiego, który wskazał na szczycie Unii Europejskiej 22 marca 2018 r. pilną potrzebę dalszej reformy polityki migracyjnej Wspólnoty (Osiński 2017).

Problem kryzysu migracyjnego, w tym szczególnie sprawa przyjmowania cudzoziemców przez państwa członkowskie UE spowodowała znaczące zróżnicowanie poglądów opinii społecznej w Polsce. Badania przeprowadzone w grudniu 2017 r. przez Centrum Badań Opinii Społecznej (CBOS) ujawniły, że 63% badanych było przeciwnych przyjęciu przez Polskę uchodźców z krajów objętych konfliktem zbrojnym (bez podania kraju pochodzenia). Za przyznaniem azylu opowiedziało się 33% respondentów, czyli jedna trzecia badanych. W tej grupie indagowanych zdecydowana większość - 29% twierdziła, że państwo polskie powinno udzielić schronienia uchodźcom jedynie do czasu, kiedy będą oni mogli powrócić do swojego kraju. Tylko nieliczni badani (tj. 4%) zgodzili się na osiedlenie migrantów w Polsce (Feliński 2017: s. 1).

Przeprowadzone przez CBOS w czerwcu 2018 r. badania dotyczące stosunku Polaków i Czechów do uchodźców (Bożewicz 2017) potwierdziły, że wśród Polaków nadal utrzymuje się na wysokim poziomie (60% ankietowanych) niechęć do ich przyjmowania. Badania ujawniły brak występowania zmian w liczbie respondentów w porównaniu z 2017 r., którzy wyrazili pozytywną opinię w zakresie udzielenia czasowego schronienia uchodźcom. Wskazały również, że nieznacznie zwiększyła się liczba badanych (tzn. 5% w porównaniu do 4% w 2017 r.), którzy wypowiedzieli się pozytywnie w sprawie umożliwienia uchodźcom swobodnego przebywania i osiedlenia się na terytorium Polski⁷. Przy czym, blisko trzy czwarte indagowanych Polaków (72%) było niechętnych rozmieszczeniu uchodźców spoza Europy, a pozytywną opinię w stosunku do przyjmowania migrantów napływających do Unii Europejskiej wyraziło 22% badanych. Ponadto aprobatę dla przyjęcia muzułmanów ze względu na nałożenie hipotetycznej kary finansowej ze strony Unii Europejskiej przedstawiło 16% badanych. Należy podkreślić, że groźba zastosowania tej kary wywołała większą niechęć do przyjmowania uchodźców u osób pozytywnie nastawionych do relokacji oraz nieposiadających jednoznacznej opinii w tej sprawie, czyli zadziałała odwrotnie niż przypuszczano (Bożewicz 2017: s. 3, 5).

⁶ Szerzej o założeniach systemu relokacji uchodźców zob. Komisja Europejska W/Wb. O trudnościach w realizacji programu relokacji zob. Bodalska 2017; Wprost 2017.

⁷ Przychylność wobec bezwarunkowego osiedlenia się uchodźców prezentują przede wszystkim mieszkańcy miast powyżej 500 tys. (12 proc.), osoby z wyższym wykształceniem (10 proc.), badani identyfikujący się z lewicą (11 proc.). Niechęć do udzielenia azylu uchodźcom reprezentują głównie mieszkańcy wsi (73 proc.), robotnicy wykwalifikowani i niewykwalifikowani (odpowiednio: 77 i 78 proc.), osoby zatrudnione w prywatnych gospodarstwach rolnych (78 proc.), respondenci gorzej wykształceni oraz utożsamiający się z prawicą (Bożewicz 2017: s. 3-4).

Jednocześnie wyniki badań unaocznily, że zupełnie inaczej kształtował się stosunek Polaków do przyjmowania ukraińskich uchodźców z terenów objętych konfliktem zbrojnym na wschodzie Ukrainy. Za ich przyjęciem opowiedziała się ponad połowa badanych (56%), a sprzeciw wyraziła ponad jedna trzecia (35%)⁸. Przy czym indagowani przejawiający nieprzychylny stosunek do imigrantów z Ukrainy wykazywali także niechęć do przyjmowania imigrantów z Bliskiego Wschodu i Afryki. Natomiast co trzeci badany, który był otwarty na osiedlanie się w Polsce Ukraińców nie kontestował przyjmowania cudzoziemców spoza Europy. Z kolei respondenci niezdecydowani co do udzielenia azylu imigrantom z Ukrainy (łącznie trzy piąte badanych) wypowiadali się przeciwko przyjęciu uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki. Prezentowana przez Polaków większa sympatia do imigrantów zza wschodniej granicy niż spoza Europy tłumaczona jest bliskością kulturową i geograficzną oraz obawami związanymi z nieznanym tzw. obcym (Bożewicz 2017: s. 8).

Polacy, jak wskazują badania przeprowadzone przez Centrum Badań nad Uprzedzeniami (CBU) przejawiają wysoce niechętnie postawy wobec muzułmanów. Lęk ten motywowany jest brakiem wcześniejszych doświadczeń w kontaktach z wyznawcami islamu. Obraz muzułmanina, jak również poziom strachu i obaw wynikający z ewentualnego współżycia międzygrupowego kreowany jest w dużej mierze przez media. Podtrzymują one stan niepewności i niechęci ukazując przede wszystkim zagrożenia bezpieczeństwa, które pojawiając się w związku z napływem migrantów tj. terroryzm, agresja i choroby zakaźne (Skrodzka, Stefaniak 2017). W 2015 roku dwie trzecie badanych przez CBU deklarowało, iż odczuwałoby wysoki poziom lęku w otoczeniu muzułmanów. Ponad połowa respondentów twierdziła, że muzułmanie zagrażają ekonomicznemu dobrobytowi Polski i Polaków (zagrożenie realistyczne), polskim wartościom (zagrożenie symboliczne). Blisko jedna czwarta badanych wypowiedziała się, iż aprobuję możliwość istnienia w Polsce partii politycznej nawołującej do wypędzenia z kraju wszystkich muzułmanów. Jednocześnie 78% respondentów deklarowało, że nie zna żadnego muzułmanina ani muzułmanki. Obraz islamu, jaki posiadali, był stosunkowo schematyczny, zawierający się w słowach „religia”, „przemoc”, „Arabowie” (Stefaniak 2015).

Natomiast badania przeprowadzone przez CBU w 2017 r. ujawniły wysoki poziom islamofobii Polaków. W gronie respondentów 60% zgodziło się z twierdzeniem, że „islam jest archaiczną religią, która nie może się dostosować do naszych czasów”. Z kolei 59% badanych wyraziło aprobatę dla stwierdzenia, że „muzułmanie i ich religia są tak różni od nas, że nie powinni mieć dostępu do wszystkich stanowisk w społeczeństwie”. Ponad połowa indagowanych (52%) uznała, że „w porównaniu z innymi religiami muzułmanie są raczej prymitywni”. Postawy islamofobiczne prezentowały osoby cechujące się silniejszym narcystycznym przywiązaniem do narodu polskiego, czyli odczuwające frustracje

⁸ Niechęć do przyjmowania uchodźców z Ukrainy deklarują przede wszystkim mieszkańcy wsi (43 proc.), respondenci gorzej wykształceni (46 proc.), pracownicy usług (45 proc.), robotnicy niewykwalifikowani (59 proc.), badani o dochodach poniżej 900 zł na osobę (47 proc.). Przychylnie stanowisko reprezentują badani posiadający wysokie zarobki (74%), mieszkańcy miast liczących 500 tys. i więcej ludności (75%), kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem (78%) oraz uczniowie i studenci (74%) (Bożewicz 2017: s. 6–7).

związane z niezaspokojeniem potrzeb stabilnej tożsamości oraz poczucie zagrożenia ze strony tzw. grup obcych. Przy czym zdecydowaną krytykę fundamentalizmu islamskiego reprezentowały osoby cechujące się silnym przywiązaniem do polskości w sposób bezpieczny, czyli posiadające pozytywną ocenę grupy własnej i więzi z jej członkami (Skrodzka, Stefaniak 2017: s. 3, 6–7).

Wyraźny dystans prezentowany przez Polaków uzewnętrznił się również w proponowanych przez badanych rozwiązaniach kryzysu migracyjnego. Maciej Bieńkowski i Aleksandra Świdorska (2017) zauważają, że najczęściej wskazywanym przez Polaków sposobem była „przemoc psychiczna” rozumiana, jako umieszczenie cudzoziemców ubiegających się o azyl w obozach przejściowych, w których zostaną poddani selekcji pod względem potencjalnych zagrożeń, jak i potencjalnej przydatności w Polsce. Następnie „przemoc fizyczna” polegająca na deportacji imigrantów, którzy nielegalnie trafili na teren Polski. Proponowane były również „działania pozytywne” oparte na zwiększeniu zaangażowania państwa polskiego i przeznaczaniu przez nie dodatkowych środków na pomoc uchodźcom w celu poprawy ich sytuacji materialnej. Sporadycznie podawany był mechanizm wykluczenia, rozumiany, jako podjęcie działania mającego na celu osiedlenie przyjętych do Polski uchodźców w specjalnych ośrodkach izolowanych od reszty społeczeństwa polskiego. Na przedstawione propozycje rozwiązań istotny wpływ miały czynniki, takie jak: empatia, poczucie relatywnej deprywacji, orientacja na dominację społeczną, prawicowy autorytaryzm oraz poglądy polityczne. Większa akceptacja cudzoziemców i poparcie dla pozytywnych działań wobec uchodźców korelowało ze wzrostem zdolności do odczuwania empatii. Z kolei wyższy poziom grupowej relatywnej deprywacji, orientacja na dominację społeczną, prawicowy autorytaryzm i bardziej prawicowe poglądy korespondowały z wyższym poparciem dla wspomnianych działań z zastosowaniem przemocy wobec uchodźców i ich niższą akceptacją.

Powyższe rozważania pozwalają wyróżnić katalog czynników, które mają wpływ na podjęcie przez polityków dyskursu o migracjach w mediach społecznościowych i formę zamieszczanych przez nich informacji. Są to następujące czynniki⁹:

- **Polityczny** - tworzony przez kompleksowość problemu migracji, co powoduje trudności w zakresie poznania tego zjawiska i jego eksplikacji społeczeństwu w obszarze polityki bezpieczeństwa państwa (m.in. kwestia regulacji legislacyjnych polityki migracyjnej oraz mechanizmów stosowanych do kontroli przepływu migrantów w ramach UE i państw członkowskich).
- **Spoleczny** - wskazuje na zróżnicowanie opinii publicznej (nastrojów społecznych) wywołane poruszaną w dyskusjach publicznych problematyką migracji. Podstawą kształtowania nastrojów są odczuwane przez jednostki zagrożenia realistyczne lub symboliczne przed kontaktami i współzyciem społecznym z tzw. grupą obcą, identyfikowaną jako niewykazującą zbliżenia pod względem etnicz-

⁹ Czynniki zostały wyróżnione na podstawie analizy koncepcji decydowania politycznego (Pietraś, Ziemowit 1998), koncepcji kształtowania opinii publicznej (Welch and Comer 1975; Lepa 2011), koncepcji lęku społecznego, uprzedzeń i stereotypów (Trower and Gilbert 1989; Kofta 2004; Schneider 2004; Ostrowska 2014; Kite and Whitley 2016).

nym, kulturowym, religijnym, geograficznym ze społeczeństwem przyjmującym. Nasilenie poczucia zagrożenia spowodowane wysoce dyskusyjnymi informacjami (np. przyjmowanie uchodźców) powoduje polaryzację opinii publicznej.

- **Psychologiczny** – ujawnienie lęków i niepokojów społecznych (np. wysoki poziom islamofobii). Konsekwencją pojawienia się tych odczuć jest powstanie uprzedzeń i stereotypów wobec migrantów w społeczeństwie przyjmującym.

Złożony charakter czynników politycznego, społecznego oraz psychologicznego generuje pojawienie się dwóch form implikacji tzn. implikacji bezpośredniej i pośredniej, które oddziałują na kształtowanie stanowiska polityka w obszarze regulacji i zarządzania migracjami oraz na poziom korelacji stanowiska polityka ze stanowiskiem reprezentowanym przez opinię publiczną i z przyjętą/realizowaną przez rząd państwa polityką migracyjną.

Implikacja bezpośrednia rozumiana jest jako pojawienie się trudności na polu poznawczym w związku ze wspomnianą już kompleksowością zjawiska migracji. Konsekwencją tego jest wystąpienie dylematów w zakresie sposobu eksplikacji społeczeństwu zagadnień migracji w obszarze polityki bezpieczeństwa państwa. Dyskusyjne kwestie dotyczą przede wszystkim regulacji legislacyjnych polityki migracyjnej oraz mechanizmów stosowanych do kontroli przepływu migrantów w ramach UE i państw członkowskich. Sytuacja ta może wpływać na proces decyzyjności polityka.

Implikacja bezpośrednia obejmuje również reakcje opinii społecznej wywołane dyskusją publiczną nad problemami migracji. Zachowania te są istotnym źródłem wiedzy dla polityka o sposobie identyfikowania przez społeczeństwo tych problemów. Reakcje przyjmują następujące formy: a) zdecydowany brak poparcia opinii publicznej dla udzielania azylu uchodźcom z tzw. grupy obcej (np. osoby przybywające do Polski i UE z krajów Afryki i Bliskiego Wschodu, niewykazujące zbliżenia etnicznego, kulturowego, religijnego, geograficznego ze społeczeństwem przyjmującym); b) akceptacja dla udzielenia azylu migrantom posiadającym bliskość kulturową i geograficzną (np. osoby przybywające do Polski z Ukrainy). Ponadto implikacja bezpośrednia dotyczy przekonań, zachowań i postaw społecznych wśród których można wyróżnić: a) dystans wywołany niechęcią wobec migrantów; b) uprzedzenia, stereotypy (np. stereotypowe postrzeganie muzułmanina); c) lęki i niepokoje społeczne.

Z kolei implikacja pośrednia rozumiana jest jako pojawienie się czynników, wyzwań, zagrożeń, szans i ryzyka, które wpływają na działania medialne polityka, w tym charakter i formę przekazu informacji o migracjach zamieszczanych na forach mediów społecznościowych. Przekaz ten oddziałuje na kształtowanie światopoglądu społeczeństwa, wzmocnienie lub osłabienie lęków i niepokojów społecznych, tworzenie uprzedzeń, stereotypów. Wyzwania implikowane są czynnikiem politycznym. Obejmują one aspekty takie jak: posiadanie przez polityka szerokiej wiedzy merytorycznej, kompetencji komunikacji interpersonalnej (zdolność formułowania przekazu dla odbiorcy w sposób zrozumiały, precyzyjny, jasny i zwięzły). Możliwość sprostania wyzwaniom (poziom potencjału kompetencji polityka) wpływa na decyzyjność polityka na płaszczyźnie podejmowania decyzji, formułowania stanowiska, prowadzenia dyskursu publicznego. W procesie decyzyjnym ujawniają się postawy polityka m.in. dyspozytywność - gotowość do działania, reakcja - interakcja, bierność - ignorancja, wycofanie - zaniechanie.

Czynnik społeczny generuje szanse na zwiększenie poparcia społecznego albo ryzyko jego zmniejszenia/utrata. Ich uaktywnienie zależy od stopnia zbieżności stanowiska polityka z punktem widzenia przedstawionym przez opinię publiczną. W związku z tym zamieszczone informacje będą nie tylko wpływać na kształtowanie świadomości społeczeństwa, ale również skalę udzielonego przez nie poparcia dla polityka. Zależność tą można określić mianem mechanizmu informacyjnego sprzężenia zwrotnego.

Konsekwencją działania czynnika psychologicznego jest wystąpienie zagrożeń w formie wzmocnienia obaw, uprzedzeń i stereotypów wobec migrantów lub szansy na ich osłabienie. Zagrożenia te stymulują ryzyko wahania poparcia społecznego dla polityka (skala: zmniejszenie, utrata). W związku z powyższym prowadzona przez polityka aktywność medialna może wzmocnić lub osłabić negatywne przekonania, postawy i zachowania społeczne w stosunku do migrantów (zob. tabelę 1.).

Tabela 1. Determinanty dyskursu polityków o migracjach w mediach społecznościowych

Rodzaj czynnika	Charakter i działanie czynnika	
<p>POLITYCZNY</p> <p>▼</p> <p>Kompleksowość problemu migracji</p> <p>▼</p> <p>Trudność poznawcza/eksplikacji</p> <p>▼</p> <p>Kompetencje</p> <p>▼</p> <p>Decyzyjność</p>	Charakter	Migracje - zjawisko złożone, wieloaspektowe przez co skomplikowane do regulacji i zarządzania.
	Implikacja bezpośrednia	Trudność poznawcza zjawiska migracji powodująca dylematy w zakresie jego eksplikacji społeczeństwu w obszarze polityki bezpieczeństwa państwa.
	Implikacja pośrednia	Wyzwania na polu kompetencji: posiadanie szerokiej wiedzy merytorycznej; posiadanie szerokich kompetencji w zakresie komunikacji interpersonalnej.
	Działania medialne	Podjęcie decyzji; sformułowanie stanowiska; prowadzenie dyskursu publicznego.
<p>SPOŁECZNY</p> <p>▼</p> <p>Nastroje społeczne</p> <p>▼</p> <p>Polaryzacja opinii publicznej</p> <p>▼</p> <p>Zwiększenie/zmniejszenie/utrata poparcia</p> <p>▼</p> <p>Kształtowanie światopoglądu, postaw społecznych</p>	Charakter	Problemy migracji wywołują zróżnicowanie opinii publicznej, prowadzą do jej polaryzacji (np. poruszanie kwestii wysoce dyskusyjnych jak przyjmowanie uchodźców). Postawy niechęci wobec migrantów motywowane odczuwaniem zagrożeń realistycznych lub symbolicznych przez społeczeństwo przyjmujące.
	Implikacja bezpośrednia	Brak poparcia opinii publicznej do przyjmowania uchodźców identyfikowanych jako tzw. grupa obca. Akceptacja dla udzielenia azylu migrantom posiadającym bliskość kulturową i geograficzną ze społeczeństwem przyjmującym.
	Implikacja pośrednia	Szansa: zwiększenie poparcia społecznego dla polityka. Ryzyko: zmniejszenie/utrata poparcia społecznego dla polityka.
	Działania medialne	Kształtowanie światopoglądu społeczeństwa, poparcia społecznego dla polityka.

PSYCHOLOGICZNY ▼ Lęki, niepokoje społeczne ▼ Upředzenia/Stereotypy ▼ Wahania poparcia społecznego ▼ Wzmocnienie lub osłabianie przekonań, zachowań, postaw społecznych	Charakter	Migracje ludności wywołują wysoki poziom lęku i niepokoju w społeczeństwie (np. islamofobia).
	Implikacja bezpośrednia	Dystans, niechęć wobec migrantów. Tworzenie upředzeń i stereotypów (np. stereotypowe postrzeganie muzułmanina przez pryzmat pojęć „religia”, „przemoc”, „Arabowie”). Pojawienie się lęków i niepokoju społecznych.
	Implikacja pośrednia	Zagrożenie: wypowiedzi o migracjach mogą wzmocnić poziom istniejących lęków i niepokoju społecznych. Szansa: wypowiedzi o migracjach mogą obniżyć poziom istniejących lęków i niepokoju społecznych. Ryzyko: wahania poparcia społecznego dla polityka.
	Działania medialne	Wzmocnienie lub osłabianie lęków i niepokoju społecznych, występowanie upředzeń, stereotypów.

Źródło: Opracowanie własne.

W świetle powyższych rozważań przypuszcza się, że postowie na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej będą w niewielkim stopniu poruszać tematy migracji na forum mediów społecznych tj. Twitter. Prezentowane przez nich informacje i komentarze w tym obszarze będą mieć charakter ogólny, bez prowadzenia szczegółowej analizy ustaleń legislacyjnych i stosowanych mechanizmów regulacji i zarządzania migracjami funkcjonujących w Unii Europejskiej oraz w Polsce. Parlamentarzyści zachowują swoistą ostrożność na polu tematyki przedstawianych informacji. Oznacza to ograniczenie lub całkowite pominięcie przez nich zamieszczania informacji wysoce kontrowersyjnych, które mogą powodować polaryzację opinii publicznej (w kwestii np. przyjmowania uchodźców) oraz uchylene się od prezentowania bezpośrednio stanowiska w takich kwestiach. Sądzi się, że przyczyną tej kompleksji i swoistego trendu wypowiedzi postów jest oddziaływanie na ich świadomość implikacji bezpośredniej i pośredniej wywołanej wskazanymi czynnikami tj. politycznym, społecznym i psychologicznym, pojawiającymi się w środowisku społecznym wraz z podjęciem dyskusji publicznej na temat migracji.

Metodologia badań

Z uwagi na kwestię, iż migracje stanowią jedno z najpoważniejszych wyzwań dla bezpieczeństwa Europy i globalnego, przeanalizowane zostały wypowiedzi polskich postów na Sejm RP VIII kadencji dotyczące migracji, opublikowane na platformie Twitter. Korpus został skonstruowany z tweetów zawierających informacje o problemie migracji w kontekście polityki bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, jak również w wymiarze stabilizacji bezpieczeństwa Europy i globalnego. Analiza objęła okres od 1 marca do 30 kwietnia oraz od 1 czerwca do 31 lipca 2018r. W okresie badawczym 269 postów miało aktywne konta na platformie Twitter.

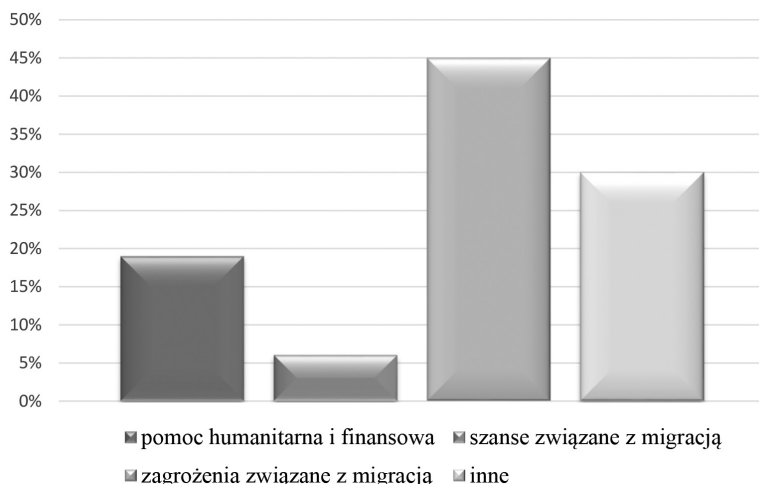
Do prowadzonych badań zastosowano krytyczną analizę dyskursu jako metodę badawczą. Wybór ten został podyktowany podstawowym założeniem tej metody, że

dyskurs jest nie tylko nieodłącznym elementem świata społecznego, ale też siłą sprawczą w konstrukcjach społecznych. Zatem dyskurs jest pomocny przy wyjaśnianiu świata społecznego (van Dijk 2001b; Rogers *et al.* 2005). Zastosowana metoda badawcza umożliwia ustalenie sposobu prezentacji tematyki migracji w dyskursie publicznym. Badanie zostało przeprowadzone dwuetapowo. W pierwszym etapie badania, obejmującym okres od 1 marca do 30 kwietnia 2018r., tweety podejmujące tematykę migracji zostały zebrane i zakodowane na arkuszu obserwacyjnym, co pozwoliło na systematyczne i obiektywne badanie o charakterze jakościowym i ilościowym. Szczegółowe kategorie analizy dotyczyły kategorii merytorycznych związanych z tematyką i zawartością tweeta. W drugim etapie badania przyjęto orientację jakościową przy analizie treści tweetów opublikowanych przez postów w okresie od 1 czerwca do 31 lipca 2018r. Okres badania jakościowego został dobrany celowo: w dn. 28-29 czerwca 2018r. odbył się szczyt UE, na którym podjęto szereg ustaleń istotnych dla zarządzania migracjami w Unii Europejskiej, m.in. zaostreżenie polityki azylowej i zniesienie przymusowej relokacji. Analizie poddano tweety postów zarówno przed, jak i po opisanym wydarzeniu w celu zbadania, w jaki sposób czynniki polityczne, społeczne i psychologiczne determinują wypowiedzi polityków.

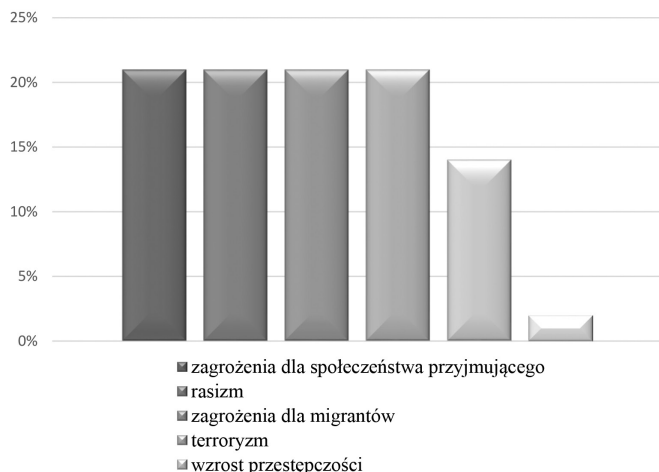
Problem migracji w tweetach postów

Wyniki badań wskazały, że tematyka migracji była sporadycznie podejmowana przez parlamentarzystów na platformie Twitter. Mimo iż połowa postów (55%) wyrażała swoje opinie o polityce zagranicznej, tylko 13% postów publikowało tweety dotyczące migracji (zob. wykresy 2. i 3.).

Wykres 2. Tematy tweetów dotyczące migracji

Źródło: Badania własne

Wykres 3. Tematy tweetów dotyczące zagrożeń związanych z migracją

Źródło: Badania własne

Tweety publikowane na temat migracji podzielone zostały na następujące kategorie:

- pomoc humanitarna i finansowa (19%), np. relacja z działalności organizacji charytatywnej pomagającej migrantom na granicy syryjsko-libańskiej lub apel o wsparcie akcji charytatywnych, z których dochód przeznaczony jest na leczenie ofiar konfliktu zbrojnego w Syrii;
- szanse związane z migracją (6%) - tweety w tym obszarze dotyczyły migracji zarobkowej do Polski, najczęściej przytaczane były przez postów dane statystyczne pokazujące pozytywny wpływ imigracji na gospodarkę;
- zagrożenia związane z migracją (45%) - na tym polu tweety najczęściej odnosiły się do zagrożeń występujących dla społeczeństwa przyjmującego (tj. terroryzm [21%] oraz wzrost przestępczości [14%]), zagrożeń dla bezpieczeństwa kulturowego spowodowane napływem osób o odmiennej religii i kulturze (21%), a także zagrożeń pojawiających się dla migrantów (tj. niebezpieczeństwa na szlakach migracyjnych [21%], przypadki agresji o podłożu rasistowskim skierowanym przeciwko migrantom [21%]);
- pozostałe tweety (30%) - stanowiące pojedyncze komentarze dotyczące kwestii imigrantów pochodzących z terenów objętych wojną oraz wypowiedzi na temat wyznawców islamu.

Prowadzone badania wykazały również, że niewiele badanych tweetów parlamentarzystów odnosiło się do istotnych wydarzeń rozgrywających się na arenie międzynarodowej, które bezpośrednio dotyczyły problemu migracji lub miały bezpośredni wpływ na postrzeganie migrantów. Z kolei wydarzenia te były szeroko opisywane w mediach tradycyjnych m.in.: zamach terrorystyczny w Niemczech 7 kwietnia 2018 r., trwający konflikt zbrojny w Syrii, atak z użyciem broni chemicznej dokonany 7 kwietnia 2018 r. we

wschodniej Gucie w Syrii, nocne bombardowanie przeprowadzone wspólnie przez USA, Francję i Wielką Brytanię 14 kwietnia 2018 r., międzynarodowa konferencja z udziałem najwyższych przedstawicieli 85 krajów zorganizowana przez Unię Europejską, poświęcona konfliktowi w Syrii i udzieleniu pomocy humanitarnej Syryjczykom.

Ponadto wyniki badań ujawniły, że ponad połowa postów (55%) publikowała tweety dotyczące polityki zagranicznej, ale ich liczba była nieporównywalna z ilością zamieszczonych tweetów dotyczących polityki wewnętrznej. Tweety te informowały o działalności posta na arenie międzynarodowej prowadzonej w ramach piastowanej funkcji bądź były komentarzami na temat bieżących wydarzeń rozgrywających się na świecie. Do poruszanych tematów należały następujące sprawy:

- społeczne - w badanym okresie uwagę polityków przyciągnęła kontrowersyjna sprawa dotycząca decyzji sądu w Wielkiej Brytanii o zaprzestaniu leczenia 2-letniego Alfie Evansa;
- polityczne - pojedyncze komentarze postów w zakresie bieżących wydarzeń politycznych w Rosji, na Węgrzech, relacje z wizyty Angeli Merkel w Polsce oraz wizyty Emmanuela Macron w USA;
- bezpieczeństwa i obronności - zakup systemu Patriot, wypowiedzi odnośnie polityki prowadzonej przez Rosję i Koreę Północną na arenie międzynarodowej;
- gospodarczo-energetyczne - komentarze poświęcone problemowi budowy gazociągu Nord Stream 2;
- kulturalne - pojedyncze posty odnoszące się do świąt narodowych na Litwie i Węgrzech, wspólnych czynników kultury łączyjących Polskę i Litwę, Polskę i Ukrainę, jak również opinie o ceremonii wręczenia Oskarów oraz wydarzeniach sportowych.

W drugim etapie badania, przeprowadzonym w okresie od 1 czerwca do 31 lipca 2018r., dokonano analizy tweetów opublikowanych w czasie przygotowań do szczytu UE dotyczącego min. kwestii migracji oraz upublicznionych w odpowiedzi na podjęte tam ustalenia dotyczące usprawnienia mechanizmów zarządzania migracjami, stworzenia nowego zewnętrznego instrumentu zarządzania migracją oraz ustalenia dobrowolności relokacji i przesiedleń bez naruszenia reformy systemu dublińskiego. Analiza tweetów postów przeprowadzona w badanym okresie wyraźnie pokazuje ograniczony zakres wpływu czynnika politycznego. Mimo iż część tweetów zawierała komponent merytoryczny o odwołaniu przymusowej relokacji, wypowiedzi te zostały zdeterminowane przez czynnik społeczny. Ustalenie nowego instrumentu zarządzania migracjami na poziomie europejskim, bezpośrednio polaryzuje opinię publiczną w kwestii migracji, a pośrednio wpływa na szansę zwiększenia lub ryzyko utraty poparcia społecznego. Z kolei czynnik psychologiczny determinuje emocjonalny ton części wypowiedzi.

Podsumowanie

Media społecznościowe są obecnie integralną częścią aktywności politycznej, co ułatwia komunikację polityczną między elitami rządzącymi a społeczeństwem. Politycy ko-

rzystają z platform społecznościowych, jako strategicznego narzędzia komunikacji, które pozwala im osiągnąć następujące cele: podkreślić swoją obecność na arenie politycznej, systematycznie budować pozytywny wizerunek publiczny i popularność, dotrzeć i mobilizować społeczeństwo w zakresie idei, programów politycznych, stanowisk, kształtować światopogląd użytkowników portali społecznościowych – elektoratu wyborczego.

Przeprowadzone badania miały na celu analizę wypowiedzi polskich postów dotyczących problemu migracji, zamieszczonych na platformie Twitter. Wyniki badań ujawniły, że politycy sporadycznie poruszają tematykę migracji, pomimo występowania szeregu ważnych wydarzeń rozgrywających się na arenie międzynarodowej dotyczących problemów migrantów z terenów objętych wojną. Ich uwagę w znacznej mierze pochłaniają sprawy wewnętrzne Polski.

Zamieszczane przez parlamentarzystów posty cechuje zwięzłość i ogólność w sposobie przedstawiania tematów. Omawiane problemy nie zawierały informacji z zakresu przyjętych przez UE regulacji polityki migracyjnej oraz mechanizmów zastosowanych do ich implementacji, czy też oceny ich działania. Tweety parlamentarzystów skoncentrowane były na informowaniu o zagrożeniach związanych z przyjmowaniem migrantów z terenów objętych konfliktami zbrojnymi, w tym zagrożeniach dla społeczeństwa polskiego (tj. terroryzm, wzrost przestępczości), zagrożeniach dla bezpieczeństwa kulturowego (migracja osób o odmiennej religii) oraz zagrożeniach dla migrantów (niebezpieczeństwa na szlaku migracyjnym, ataki agresji podyktowane rasizmem). Znacząca część tweetów wyrażała apel o pomoc humanitarną dla migrantów (skierowany głównie na udzielenie im wsparcia w kraju pochodzenia). Natomiast niewielka liczba postów wskazywała na szanse rozwoju gospodarki polskiej związane z migracją zarobkową.

Na charakter zamieszczonych informacji i wypowiedzi polityków oddziałują czynniki, takie jak:

- Polityczny - dotyczący kompleksowości zjawiska migracji, co stwarza trudność w poznaniu i eksplikacji szeregu problemów z nim związanych społeczeństwu na płaszczyźnie polityki bezpieczeństwa państwa. Powoduje pojawienie się wyzwań dla polityków w zakresie posiadania szerokich kompetencji merytorycznych oraz komunikacyjnych w procesie podejmowania decyzji, formułowania stanowiska, prowadzenia dyskursu publicznego - dialogu i dyskusji z uczestnikami mediów społecznościowych.
- Społeczny - wskazujący na zróżnicowanie opinii publicznej (nastrojów społecznych) wywołane poruszaną w dyskusjach publicznych problematyką migracji. Podstawą kształtowania nastrojów są odczuwane przez jednostki zagrożenia realistyczne lub symboliczne przed kontaktami i współżyciem społecznym z tzw. grupą obcą. Konsekwencją wystąpienia czynnika jest pojawienie się dla polityków szansy zwiększenia lub ryzyka zmniejszenia poparcia społecznego. Działania medialne polityków skierowane są na kształtowanie świadomości społeczeństwa oraz zdobycie poparcia społecznego.
- Psychologiczny - związany z ujawnieniem lęków i niepokojów społeczeństwa, wywołujący reakcje niechęci wobec migrantów. Obawy te powodują powstanie

uprzedzeń i stereotypów w stosunku do imigrantów. W tej sytuacji charakter wypowiedzi polityka może wzmocnić lub osłabić negatywne przekonania, postawy i zachowania społeczne względem migrantów.

Czynnik polityczny stanowi wyzwanie dla parlamentarzystów, którzy muszą wykazać się szeroką wiedzą merytoryczną, by przedstawić złożone i wielopłaszczyznowe zjawisko migracji w sposób zrozumiały dla odbiorcy, zwłaszcza w kontekście bezpieczeństwa państwa. Przeprowadzona analiza potwierdziła, że ustalenia legislacyjne i zaimplementowane zmiany w mechanizmie zarządzania migracjami są pomijane w dyskursie polityków w mediach społecznościowych. Ich wypowiedzi są zdeterminowane przez czynnik społeczny i psychologiczny, często wskazują na sferę emocjonalną odbiorcy.

Można stwierdzić, że ogólny charakter zamieszczanych przez polityków informacji w ramach komunikowania politycznego na platformie Twitter jest odzwierciedleniem dostrzeganej przez nich zależności między kompleksowością tematyki migracji, polaryzacją opinii publicznej, jaką wywołują poruszane problemy oraz ujawnieniem się w społeczeństwie uprzedzeń i stereotypów w stosunku do migrantów. Uwarunkowania te oddziałują na skalę poparcia społecznego dla polityka.

Zauważa się, że potrzebne są dalsze badania, które pozwolą na bardziej dogłębną analizę korelacji między tweetami publikowanymi przez polityków a polaryzacją opinii publicznej, na przykład poprzez użycie specjalistycznego oprogramowania do monitorowania aktywności użytkowników sieci społecznościowych. Ponadto za istotne uważa się podanie również kompleksowym badaniom wpływu czynników – politycznego, społecznego i psychologicznego na kształtowanie działań medialnych polityków.

Dorota Domalewska – doktor nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa stosowanego, wykładowca na Wydziale Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Sztuki Wojennej w Warszawie. W latach 2012-2015 prowadziła badania w zakresie edukacji i analizy dyskursu na Międzynarodowym Uniwersytecie Stamford w Bangkoku oraz Uniwersytecie w Rangsit w Tajlandii. Obszary zainteresowań: komunikacja w sytuacjach kryzysowych, bezpieczeństwo społeczne, migracje, edukacja, nowe media w kulturze i polityce.

Adres e-mail: domalewska.dorota@gmail.com

Dorota Domalewska – PhD in Applied Linguistics, an Assistant Professor at the Faculty of National Security, War Studies University in Warsaw. In 2012-2015 she conducted research in the field of education and discourse analysis in Stamford International University in Bangkok and Rangsit University in Thailand. Research interests: communication in crisis situations, societal security, migration, education, new media in culture and politics.

E-mail: domalewska.dorota@gmail.com

Marzena Żakowska – doktor nauk o bezpieczeństwie, wykładowca na Akademii Sztuki Wojennej w Warszawie. Ukończyła podyplomowe studia *Współczesne Konflikty Zbrojne* na Akademii Obrony Narodowej w Warszawie, jak również *Academy for International Conflict Management and Peacebuilding* United States Institute of Peace w Waszyngtonie w zakresie *Fundations of Conflict*

Resolution, Governance and Democratic Practices in War to Peace Transitions, Preventing Deadly Conflict. Prowadzone przez nią badania naukowe dotyczą problematyki wojen i współczesnych konfliktów zbrojnych, bezpieczeństwa Bałkanów Zachodnich, bezpieczeństwa euroatlantyckiego, migracji.

Adres e-mail: marzena.j.zakowska@gmail.com

Marzena Żakowska – doctor of Security Studies in the field of Social Sciences, an Assistant Professor at the War Studies University in Warsaw. She completed postgraduate studies in Contemporary Armed Conflicts at the National Defense Academy in Warsaw, as well as the *Academy for International Conflict Management and Peace Institute of the United States Institute of Peace* in Washington in the field of *Foundations of Conflict Resolution, Governance and Democratic Practices in War to Peace Transitions, Preventing Deadly Conflict*. Dr Żakowska conducts scientific research in the field of war and contemporary armed conflicts, security in the Western Balkans, Euro-Atlantic security, and migration.

E-mail: marzena.j.zakowska@gmail.com

➔ Bibliografia

- BAZAN Jose Luis (2017), *A Refugee Crisis in Europe? Questioning Perceptions in the Current Migration Debate*, w: Janusz Balicki, Wojciech Necel (red.), *Kryzys migracyjny w Europie*, Warszawa.
- BBC NEWS (2016), *Germany Attacks: What Is Going On?*, December 2016, <https://www.bbc.com/news/world-europe-36882445> (16.05.2018)
- BIENKOWSKI Maciek, ŚWIDERSKA Aleksandra (2017), *Postawy wobec imigrantów i uchodźców: panel badań społecznych CBU*, <https://udsc.gov.pl/statystyki/raporty-okresowe/raport-roczny-ochrona-miedzynarodowa/2015-2/> (15.05.2018)
- BISKUP Bartłomiej (2011), *Komunikowanie polityczne w tradycyjnych i internetowych serwisach informacyjnych – analiza przejawów kultury politycznej przed wyborami prezydenckimi w Polsce w 2010 roku*, „Studia Politologiczne”, nr 21.
- BODALSKA Barbara (2017), *Nowa propozycja relokacji uchodźców*, 2017, <https://www.euractiv.pl/section/migracje/news/nowa-propozycja-relokacji-uchodzcow/> (15.05.2018).
- BOŻEWICZ Marta (2017), *Stosunek do przyjmowania uchodźców w Polsce i w Czechach*. https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2016/K_054_16.PDF (15.05.2018).
- BROL Marcin, CZETWERTYŃSKI Sławomir (2015), *Sieciowa sfera publiczna a media społecznościowe*, „Studia Ekonomiczne”, nr 209.
- BRUNS Axel, BURGESS Jean E. (2011), *#ausvotes: How Twitter Covered the 2010 Australian Federal Election*, „Communication, Politics and Culture”, nr 44.
- CASTELLS Manuel (2002), *The Internet Galaxy: Reflections on the Internet, Business and Society*, New York.
- CÖLLEN Barbara (2018), *Niemcy: wzrost przestępczości wśród imigrantów z Afryki Płn. Brak obecności kobiet*, <https://www.dw.com/pl/niemcy-wzrost-przestepczosci-wsrod-imigrantow-z-afryki-pln-brak-obecnosci-kobiet/a-42015940> (16.05.2018).
- CORRADO Anthony (2000), *Running Backward: The Congressional Money Chase*, w: Norman J. Ornstein, Thomas E. Mann (red.) *The Permanent Campaign and Its Future*, Washington DC.

- D'HEER Evelien (2014), *Campaigning on Twitter: Microblogging and Online Social Networking as Campaign Tools in the 2010 General Elections in the Netherland*, w: Bogdan Pătruț, Monica Pătruț, *Social Media in Politics*, New York.
- DAHL Martin, DZIUDZIK Anna (2017), *Państwa Unii Europejskiej wobec kryzysu migracyjnego z 2015 roku*, http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-844f1f0a-6fe4-46ea-a47d-08f7b0c05b7c/c/UE.pl_3_2017.3.pdf (13.05.2018).
- DIJK Teun A. van (2001a), *Badania nad dyskursem*, w: Teun A. van Dijk, *Dyskurs jako struktura i proces*, Warszawa.
- DIJK Teun A. van (2001b), *Multidisciplinary CDA: A Plea for Diversity*, w: Ruth Wodak, Michael Meyer, *Methods of Critical Discourse Analysis*, London.
- DOBEK-OSTROWSKA Bogusława, WISZNIOWSKI Robert (2007), *Teoria Komunikowania Publicznego i Politycznego*, Wrocław.
- DOMALEWSKA Dorota (2016), *Immigration, Stereotypes, and Social Security: The Portrayal of Migrant Groups in Public Discourse*, „Security and Defence Quarterly”, nr 13(4).
- DOMALEWSKA Dorota, ŻAKOWSKA Marzena (2019), *Immigrant Integration Policies and Practices in Poland*, „Security and Defence Quarterly”, nr 25(3).
- DYREKTYWA Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony, Dz. Urz. UE L 337 z 20 grudnia 2011 r.
- DYREKTYWA Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej, Dz. Urz. UE L 180 z 29 czerwca 2013 r.
- DYREKTYWA Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/33/UE z 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową, Dz. Urz. UE L 180 z 29 czerwca 2013 r.
- EUROPEJSKA Karta Samorządu Terytorialnego sporządzona w Strasburgu dnia 15 października 1985r, Dz. U. 1994 Nr 124, poz. 607.
- EUROSTAT (2018a), http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Asylum_statistics/sv (10.05.2018).
- EUROSTAT (2018b), [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Asylum_applications_\(non-EU\)_in_the_EU-28_Member_States,_2006%E2%80%932016_\(thousands\)_YB17.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Asylum_applications_(non-EU)_in_the_EU-28_Member_States,_2006%E2%80%932016_(thousands)_YB17.png), (10.05.2018).
- FELIKSIAK Michał (2017), *Stosunek do przyjmowania uchodźców*, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2017/K_163_17.PDF (15.05.2018).
- FIJOŁEK Marcin (2017), *Tusk przyznaje rację Kaczyńskiemu ws. relokacji imigrantów. I dostaje za to ciągły. Czy premier Morawiecki będzie umiał wykorzystać tę układankę?* <https://wpolityce.pl/polityka/371672-tusk-przyznaje-racje-kaczynskiemu-ws-relokacji-imigrantow-i-dostaje-za-to-ciegi-czy-premier-morawiecki-bedzie-umial-wykorzystac-te-ukladanke> (17.05.2018).
- GAZETA Prawna (2017), *Tusk: Nie widzę przyszłości dla projektu relokacji uchodźców*, <http://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1079203.tusk-o-projekcie-relokacji-uchodzcow.html> (17.05.2018).

- HELLWEG Annie (2011), *Social Media Sites of Politicians Influence Their Perception by Constituents*, „The Elon Journal of Undergraduate Research in Communication” nr. 2.
- HOWARD Philip N., DUFFY Aiden, FREELON Deen, HUSSAIN Muzammil M., MARI WILL, MAZAID Marwa (2011), *Opening Closed Regimes: What was the role of social media during the Arab Spring?*, „SSRN Electronic Journal”, https://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/handle/2027.42/117568/2011_Howard-Duffy-Freelon-Hussain-Mari-Mazaid_PITPI.pdf?sequence=1&isAllowed=y (7.05.2018).
- KANCIK Ewelina (2013), *Budowanie wizerunku – strony internetowe polskich partii politycznych*, w: Maria Winclawska (red.) *Partie polityczne w początkach XXI wieku. Problemy rozwoju, organizacji i funkcjonowania*, Warszawa.
- KHONDKER Habibul Haque (2011), *Role of the new media in the Arab Spring*, „Globalizations” nr. 8, <https://doi.org/10.1080/14747731.2011.621287> (5.05.2018).
- KITE Mary E., WHITLEY Bernard E. Jr. (2016), *Psychology of Prejudice and Discrimination: 3rd Edition*, New York, London.
- KOCISZEWSKI Jarosław (2017), *Uchodźcy planowali zamachy terrorystyczne w Niemczech. USA ostrzegają przed świętami w Europie*, <https://wiadomosci.wp.pl/uchodzcy-planowali-zamachy-terrorystyczne-w-niemczech-usa-ostregaja-przed-swietami-w-europie-6190459998177409a> (17.05.2018).
- KOFTA Mirosław (2004), *Stereotypy i uprzedzenia: uwarunkowania psychologiczne i kulturowe*, Warszawa.
- KOMISJA Europejska (2018), *Relokacja i przesiedlenia: Komisja wzywa państwa członkowskie do wypełnienia zobowiązań*, Strasburg, 16 maja 2017 r., http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1302_pl.htm (10.05.2018).
- KOMISJA Europejska (W/Wa), *Podejście „hotspot” do zarządzania wyjątkowymi przepływami migracyjnymi*, https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_hotspots_pl.pdf (8.05.2018).
- KOMISJA Europejska (W/Wb), *Solidarność europejska: system relokacji uchodźców*, https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_eu_solidarity_a_refugee_relocation_system_pl.pdf (12.05.2018).
- KOMUNIKAT Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: *Europejski program w zakresie migracji*, COM(2015) 240, 13 maja 2015 r.
- LEPA Adam (2011), *Opinia publiczna, media i zasady etyki*, „Paedagogia Christiana” nr. 27.
- OSIŃSKI Łukasz (2017), *Szczyt UE: Tajani apeluje o rozwiązanie problemu migracji*, <https://fakty.interia.pl/raporty/raport-unia-europejska/aktualnosci/news-szczyt-ue-tajani-apeluje-o-rozwiazanie-problemu-migracji.nld.2560257> (6.05.2018).
- OSTROWSKA Krystyna (2014), *Ukryty lęk jako źródło zaburzeń w społecznym funkcjonowaniu jednostki*, „Profilaktyka Społeczna i Resocjalizacja” nr. 23.
- PIETRAŚ Ziemowit, J. (1998), *Decydowanie polityczne*, Warszawa-Kraków.
- PRESS Association (2015), *Alan Kurdi Image Appeared on 20m Screens in Just 12 Hours*, <https://www.theguardian.com/media/2015/dec/15/alan-kurdi-image-appeared-on-20m-screens-in-just-12-hours> (24.04.2018).

- ROGERS Rebecca, MALANCHARUVIL-BERKES Elizabeth, MOSLEY Melissa, HUI Diane, O'GARRO Joseph (2005), *Critical Discourse Analysis in Education: A Review of the Literature*, „Review of Educational Research” nr. 75.
- ROZPORZĄDZENIE Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1051/2013 z 22 października 2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 562/2006 w celu ustanowienia wspólnych zasad tymczasowego przywracania w wyjątkowych okolicznościach kontroli granicznej na granicach wewnętrznych, Dz.Urz. UE L 295 z 6 listopada 2013 r.
- ROZPORZĄDZENIE Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca.
- ROZPORZĄDZENIE Rady (UE) nr 1053/2013 z 7 października 2013 r. w sprawie ustanowienia mechanizmu oceny i monitorowania w celu weryfikacji stosowania dorobku Schengen oraz uchylenia decyzji Komitetu Wykonawczego z 16 września 1998 r. dotyczącej utworzenia Stałego Komitetu ds. Oceny i Wprowadzania w Życie Dorobku Schengen, Dz.Urz. UE L 295 z 6 listopada 2013 r.
- SASNAL Patrycja, BOROŃSKA-HRYNIEWIECKA Karolina, DUDZIŃSKA Kinga, KUGIEL Patryk, MATUSZ-PROTASIEWICZ Patrycja, PŁÓCIENNIK Sebastian, REKAWEK Kacper, ŻORNACZUK Tomasz (2015), *Niekontrolowane migracje do Unii Europejskiej – Implikacje dla Polski*, https://www.pism.pl/files/?id_plik=20992 (10.05.2018).
- SCAMMEL Margaret (2005), *The Media and Media Management*, w: Anthony Seldon, Dennis Kavanagh, *The Blair Effect*, London.
- SCHNEIDER David J. (2004), *The Psychology of Stereotyping*. New York-London.
- ŚCISŁOWSKA Anna (2013), *Po co postom Facebook*, <http://serwis.mamprawowiedziec.pl/2013/01/Po-co-poslom-Facebook.html> (20.04.2018).
- SKRODZKA Magdalena, STEFANIAK Anna (2017), *Postawy wobec muzułmanów a przywiązanie do grupy własnej w Polsce*, http://cbu.psychologia.pl/uploads/PPS3_raporty/islamofobia_fin_17-8-2017.pdf (8.05.2018).
- SŁOWNIK Języka Polskiego, <http://sjp.pwn.pl/slowniki/media%20spolecznosciowe.html> (20.06.2018).
- SMITH J. F. (2009), *Obama Adopting Permanent Campaign Strategy*, Boston.
- SOBOŃ Andrzej, PIERTUNIAK, Marzena (2019), *Illegal immigration as a threat to the safety of the Republic of Poland*, „Security and Defence Quarterly”, nr 23 (1).
- STEFANIAK Anna (2015), *Postrzeganie muzułmanów w Polsce: raport z badania sondażowego*, <http://cbu.psychologia.pl/uploads/images/foto/Postrzeganie-muzulmanow-w-Polsce.pdf> (15.05.2018).
- TELEGRAPH (2018), *Terror Attacks in France: From Toulouse to the Louvre*, <https://www.telegraph.co.uk/news/0/terror-attacks-france-toulouse-louvre/> (9.08.2018).
- TROWER Peter, GILBERT Paul (1989), *New Theoretical Conceptions of Social Anxiety and Social Phobia*, „Clinical Psychology Review”, nr 9.
- VERGEER Maurice, HERMANS Liesbeth (2013), *Campaigning on Twitter: Microblogging and Online Social Networking as Campaign Tools in the 2010 General Elections in the Netherlands*, „Journal of Computer-Mediated Communication”, nr 18.
- WARD Stephen, GIBSON Rachel, LUSOLI Wainer (2003), *Online Participation and Mobilization in Britain: Hype, Hope and Reality*, „Parliament Affairs”, nr 56.

- WEINER Marc D. (2010), *The Party's Still on: American Political Parties from 1950 to 2005* w: Richard A. Harris, Daniel J. Tichenor (red.), *A History of the U.S. Political System*, Santa Barbara.
- WELCH Susan, COMER John C. (1975), *Public Opinion : Its Formation, Measurement, and Impact*, Mayfield Pub. Co.
- WOLFSFELD Gadi, SEGEV Elad, SHEAFER Tamir (2013), *Social Media and the Arab Spring*, „The International Journal of Press/Politics”, nr 18.
- WPROST (2017), *Relokacja Uchodźców. Tylko jedno państwo wywiązało się z zobowiązań*, <https://www.wprost.pl/swiat/10077572/Relokacja-uchodzcow-Tylko-jedno-panstwo-wyviazalo-sie-z-zobowiazan.html> (9.05.2018).